

FLADDERMÖSS I HUS

FLADDERMÖSS ÄR FRIDLUSTA

Alla Sveriges 19 arter fladdermöss är fridlysta enligt artskyddsförordningens § 4. Detta innebär att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Länsstyrelsen kan i enskilda fall medge dispens från bestämmelserna men bara under vissa förutsättningar.

Att hindra att fladdermössen rör sig inom huset (t ex mellan vinden och barnens sovrum) kan göras utan att dispens krävs.

Anticimex och andra firmor som sanerar hus mot effekter av fladdermuskolonier (t.ex. tar bort fladdermusspillning) kräver att den hjälpsökande har en dispens från Artskyddsförordningen § 4.

Observera att tiden ofta är kort mellan det att problemen börjar upplevas och kontakt tas med Länsstyrelsen (ofta i andra halvan av juli). För att Länsstyrelsen ska hinna hantera en eventuell dispensansökan är det viktigt att skicka en ansökan så fort som möjligt så att beslut kan färdigställas i så god tid som möjligt innan perioden 15/8-15/9. Under denna period anses sommarkolonierna normalt ha lämnat boplatserna och eventuella övervintrande fladdermöss har ej tillkommit.

DISPENS

Förutsättningarna för dispens att dispens ska kunna medges framgår av artskyddsförordningens § 14. (här räknas endast de punkter upp som är relevanta i samband med fladdermöss i hus)

1. det inte finns någon annan lämplig lösning.
  2. om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus (vanliga arter) hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
  3. dispensen behövs
- b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,

c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Punkt 1 innebär i praktiken att man först ska kontrollera om det finns någon annan lämplig lösning på problemet, se exempel på sidan 3-4. Finns annan lämplig lösning får dispens ej medges.

Punkt 2 innebär att det ska vara fråga om vanliga arter. Är det en ovanlig art som orsakar problemen medges ej dispens.

Punkt 3 b innebär att det ska vara en allvarlig skada på den aktuella byggnaden för att dispens ska kunna medges. Graden av allvarlig skada kan bedömas lite olika om det skadan uppstått i ett bostadshus respektive ett uthus. Det kan ibland bedömas vara en viss skillnad om skadan uppstått i ett bostadshus eller enklare uthus.

Punkt 3 c kan endast återopas om det rör sig om smittsamma sjukdomar som kan överföras från djur till människa och kan orsaka epidemier eller liknande. Möjligen skulle detta kunna återopas i framtiden för de hälsorisker som nämnts på sidan 4.

Dispens kan endast medges om samtliga punkter, 1-3, uppnås.

Dispens ansöks hos Länsstyrelsen genom att skicka en skrivelse genom att redogöra för:

- Ange att du söker dispens från artskyddsförordningen § 4 punkt 4 för att vidta åtgärd som stänger ute fladdermössen från deras boplats.
- Ange vidare vilka skäl du har för åtgärden enligt artskyddsförordningen § 14. Du beskriver då
  - skadan på din egendom samt på vilket sätt den är allvarlig?
  - om det alternativa åtgärder för att lösa problemet?

Om ni haft möjlighet att räkna fladdermössen (detta görs enklast genom att räkna utflygande fladdermöss i skymningen under regnfria relativt lugna och varma förhållanden) anger ni antalet. Om dispens medges får åtgärder, för att stänga ute fladdermössen, bara vidtas under perioden 15/8-15/9 i enlighet med anvisning från Naturvårdsverket.

ARTBESTÄMNING

Det är en förutsättning för att kunna medge dispens att man vet vilken art det är fråga om. Länsstyrelsen kan i vissa fall vara behjälplig med artbestämning.

Länsstyrelsen hantering kan dock skyndas på genom att fotografera fladdermusen(fladdermössen), så nära som möjligt och gärna i en vinkel så att innerörat syns. Om ni hittar en död fladdermus kan ni även fotografera den på samma sätt. Statens veterinärmedicinska anstalt tar gärna mot döda fladdermöss, se bifogad information. Ta dock aldrig i fladdermöss utan handskar. Skicka foto gärna digitalt direkt till berörd artskyddshandläggares e-post.

Om Länsstyrelsen behöver besöka platsen för att göra en artbestämning görs detta i skymningen. (Kan inte utföras vid regn eller stark vind)

Förbered Länsstyrelsens besök genom att kontrollera var fladdermössen flyger i och ut ur byggnaden. En ledtråd kan vara att leta efter spillning som ofta fastnar på väggarna nedanför ett utflygningshål. Försök räkna hur många det är som flyger ut.

Om stege behövs för att komma åt platsen plockar du fram en sådan.

FLADDERMÖSS I HUS - FAKTA

Fladdermöss kan inte gnaga och de bygger inga bon. De utnyttjar helt enkelt bara de hålrum som redan finns i t.ex. ett hus. Normalt sett märker vi inte att det förekommer fladdermöss i byggnaden. Under sommaren bildar honorna kolonier där ungarna föds, normalt sett kring midsommar. Det är framförallt dessa som upplevs vara besvärande. Det flesta arterna har relativt små kolonier men den vanliga dvärgpipistrellen kan bilda kolonier på upp till cirka 600 individer. Det är också i dessa situationer och med denna art som klagomål brukar uppstå. Det vanligaste tecknet på att det finns fladdermöss i huset är förekomst av spillning. Fladdermusspillningen liknar mus- och sorkspillning, men skiljer sig från dessa genom att ytan glänser och att den är lätt att smula sönder. Spillningen består endast av kitinrester (skelettdelar) från insekter och torkar därför mycket snabbt. Den torra spillningen påverkar inte trä eller annat byggnadsmaterial i huset. Oftast föreligger inga sakliga problem med fladdermöss. De är tvärtom nyttodjur. I Norden är alla arter insektsätare och en individ kan ta 7000 myggor under en natt.

Besvär som kan uppstå eller upplevas i vissa fall är:

Spillning, dålig lukt

Det är oftast spillningen från fladdermössen som orsakar bekymmer. Som regel går det dock att åtgärda problemen. I ett normalt ventilerat hus ger fladdermössens spillning inte upphov till någon lukt. Börjar det därför att lukta kan man utgå från att det finns brister i husets ventilation. Om ventilationen är god transporteras kondensfukten bort och spillningen torkar.

Handlar det om smuts på fönster och fasad är problemet av ringa karaktär. Rör det sig om ett öppet vindsutrymme kan man sätta upp ett enkelt "innertak" (av till exempel masonit), som förhindrar spillningen att falla ned. Något svårare kan det vara att åtgärda problem med illaluktande spillning som ligger på svåråtkomliga platser, till exempel i utrymmet mellan ytter- och innervägg. I sådana fall måste man göra hål i ytterväggen (alternativt innerväggen) så att man kan få ut spillningen. Dessutom måste man, och det är särskilt viktigt, förbättra ventilationen i väggen.

Ljud

Fladdermössen är som regel tysta djur och många vet ofta inte om att de har fladdermöss i sitt hus. Det är därför sällan man behöver irritera sig på att de för oväsen. Men ibland händer det. Det är främst när fladdermössen bildat en yngelkoloni i en vägg nära bostadsrummen. De hörbara ljuden består mest av kontaktlåten mellan honorna och deras ungar. När ungarna är vuxna nog att kunna flyga upphör som regel ljuden. Problem med ljud från fladdermöss är svåra

att lösa. Tyvärr kan man inte åtgärda problemet förrän ungarna är flygfärdiga. Man kan försöka minska ljudnivån genom att isolera med ljudisolerande material. För att förhindra att fladdermössen kommer tillbaka nästa år, måste man se till att de inte kan komma in i mellanväggen igen. Åtgärder får då endast utföras mellan tiden 15/-15/9. En sådan åtgärd kräver dispens. Under denna period har normalt sett yngelkolonin lämnat boplatsen och eventuella övervintrande fladdermöss har ej börjat söka vinterviste. Perioden kan ibland förskjutas vilket skedde sommaren 2015 då ungarna föddes sent på grund av en kall period under maj och juni. Detta år splittrades yngelkolonierna först i slutet av augusti.

Fladdermöss i bostadsrum

Ibland får man in fladdermöss i bostadsrum. Det händer särskilt i slutet av juli och början av augusti när ungarna håller på att lära sig flyga. Bästa sättet att få ut fladdermusen är att öppna fönstren på vid gavel och eventuellt släcka ljuset. Det brukar då inte dröja länge förrän den själv hittar ut. Hittar man en fladdermus som ligger på golvet och inte kan flyga ut själv bör man försöka hjälpa den. Ta på dig en handske och fatta djuret varligt runt kroppen. Bär ut den och häng upp den upp och ned på en trädstam eller på en vägg. Observera att djuret måste placeras på en skuggig plats. Fladdermössen är ofta i behov av vatten, särskilt varma dagar. Ge därför gärna en liggande fladdermus lite vatten på en tesked eller liknande innan den släpps ut igen.

Hälsorisker

Parasiter Som alla däggdjur finns det parasiter knutna till fladdermöss som de kan bära med sig. Ett teoretiskt problem skulle kunna vara att fladdermöss förmedlar sig väggloss men det verkar inte vara något känt om så verkligen skett.

Rabies Det är känt att rabies kan finnas bland fladdermöss men ännu så länge finns inga fall i Sverige. Statens veterinärmedicinska anstalt SVA har ett uppföljningsprogram för att följa upp utvecklingen. Vissa år vill de att allmänheten skickar in upphittade döda fladdermöss, se Naturvårdsverkets webbsida om fladdermöss.

Histoplasmos Från spillning finns idag inga kända risker i Sverige men det är känt att svampsporer från svampar som växer i en blandning av fuktig jord och fladder- eller fågelspillning kan ge upphov till histoplasmos hos människa och djur. Eftersom komponenten ”fuktig jord” saknas i våra hus torde inte detta vara något reellt problem. Sjukdomen är sällsynt i Europa men dock anmälningspliktig i Sverige.